

3.

Í LANDHELGISMÁLINU VERÐUR ALDREI HVIKAÐ.

Ég hef orðið þess var, að meðal sjómann okkar hefir gætt nokkurs kvíða um, að stjórnarvöld landsins myndu kaupa aflétting löndunarbannsins í Bretlandi því verði, að slaka á körfum í landhelgismálinu. Um þetta væru íslensk stjórnarvöld nú að semja við Breta.

Allur slíkur orðrómur er úr lausu lofti gripinn og á alls enga stoð í staðreyndum.

Gegni sannast sagt furðu, að nokkur láti sér slíkt eil hugar koma, hvað þá um munn fara, um menn, sem frá öndverðu hafa staðið í fyrirsvari fyrir þjóðina, í þessu mikla velfarðaðarmáli hennar, aldrei hvikað frá settu marki og margsinnis lýst yfor því, að alrei komi til mála að víkja hársbreidd frá því sem unnist hefir, heldur beri þver á móti að sækja fram til nýrra sigra með þeim mesta hraða sem ástæður heimila.

Leyfi ég mér þessu til árettingar að minna á nokkur ummæli er ég viðhafði á Sjómannadaginn 1953. Ég sagði þá m.a., að ég hefði tilkynnt brezku stjórninni að:

"Það væri einhliða réttur strandsíkis að ákveða sjálft og eitt fiskveiðilandhelgi sína. Að sjálfssögðu yrði sú ákvörðun að byggjast á lögum og rétti, en það væri líka einmitt það sem Íslendingar hefðu í hyggju að gera. Um slíkan rétt, sem Íslendingar settu lífsafkomu sína og jafnvel þjóðfrelsi undir að gærnýta, kæmi ekki til mála að semja hvorki við Breta né aðra".

Ennfremur minnit ég á þessi ummæli mín á Alþingi:

"Það er málinu sjálfu og öllum aðilum fyrir beztu, að ekki sé farið dult með þá staðreynd, að núverandi ríkisstjórn Íslands mun halda fast á málstað Íslendinga. Ef henta þykir mun stjórnin ekki hika við að flytja máli af fullri einurð á sérhverjum erlendumvettvangi þar sem, rödd Íslands heyrast. Stjórnin mun hvergi hopa, heldur sækja fram til sigurs með öllum löglegum ráðum".

Og ennfremur sagði ég, að engin íslensk stjórn gæti vikið í þessu máli, þótt hún vildi, einfaldlega vegna þess, að:

"sú stjórn sem það reyndi, yrði ekki lengur stjórn Íslands. Hún yrði að láta sér nægja að vera fyrrverandi ríkisstjórn".

Og þá fórust mér orð þannig:

"Tillögur ríkisstjórnarinnar liggja ljóst fyrir. Þeim verður ekki breytt. Það fyrirheit tel ég mig geta gefið íslenskum sjómönnum á þessum hátíðisdegi þeirra, enda treysti ég því, að sérhverri ríkisstjórn, sem reynir að bregðast hagsmunum Íslendinga í þessu máli verði tafarlaust vikið frá völdum".

Þessu til viðbótar minni ég á þessi ummæli Bjarna Benediktssonar, dómsmálaráðherra:

"Við munum ekki gefast upp, fyrr en réttmætum kröfum okkar hefur verið fullnægt. Málið mun verða sótt með öllum löglegum ráðum, eftir hverri leið, sem við teljum okkur færa."

Þessi ummæli og ótal svipuð höfum við Bjarni Benediktsson, dómsmálaráðherra viðhaft og alltaf í fullu umboði fyrrverandi og núverandi ríkisstjórnar, enda aldrei verið ágreiningur innan þeirra ríkisstjórna um þetta mikla mál.

Ég spyr nú: dettur nokkrum heilvita manni í hug, að ríkisstjórn sem rutt hefir hrautir í friðunarmálinu og frá öndverðu markað þá stefnu, að réttur Íslendinga sé studdur jafnt lagalegum sem siðferðilegum rökum, og aldrei hvikað hársbreidd frá henni, enda jafnan staðhæft að þessi réttur sé einhliða réttur strandríkis sem aldrei komi tik mála að semja um við Breta né nokkra aðra þjóð, - dettur nokkrum í hug að stjórn sem á sér þessa fortíð fari allt í einu að ástæðulitlu að þverbrjóta sína eigin stefnu, og öll sín fyrirheit, með því að semja nú um þennan rétt við Breta, og það einmitt, þegar málstaður Íslands er stöðugt að vinna á meðal siðmenntaðra þjóða m.a. fyrir ötula baráttu okkar sjálfra á erlendum vettvangi?

Nei, slíkt er of ósennilegt til þess að því verði trúað, jafnvel af þeim, sem ekki bera neitt oftraust til núverandi ríkisstjórnar. Einnig þeir munu skilja,

að stjórn, sem á sér fortíð núverandi ríkisstjórnar, stjórn sem skorð hefur á þjóðina, að svifta sérhverja þá ríkisstjórn tafarlaust völdum, sem hopar á hæl í friðunarmálinu, geri ekki léik að því að svifta sig sjálfa ærunni með því að brjóta stefnu sína og svíkja fyrirheit sín í þessu stórvægilega velferðarmáli þjóðarinnar.

Hitt er svo annað mál, að af mörgum óskyldum ástæðum hefir ríkisstjórnin áhuga á því að löndunarbanni brezku útvegsmannanna á íslenskum ísfiski í Bretlandi verði aflétt. Ríkisstjórnin hefir aldrei farið leynt með, að hún telur þetta bann ólöglegt og lítt viðunandi. Hún harmar þann skugga, sem það hefir gært yfir sambú og vináttu Íslendinga og Breta. Og enda þótt Íslendingum hafi sem stendur tókist að komast yfir þá fjárhagsöruggleika, sem ætla mátti af þessu banni, myndi leiða, er hvorttveggja, að ástæður geta hvenær sem er breyzt, svo að þörfin til sölu í Bretlandi verði þin sama og áður, eða jafnvel meiri, sem og hitt, að fyrir íslenska sjómenn og útgerðarmenn varðar alltaf miklu að eiga þennan forna rétt úr því að ekki fylgir nein skylda að nota hann. Fara þá afnotin auðvitað eftir atvinnuástandinu á Íslandi.

Ég hefi minnst á þetta mál á þessum hátíðisdegi sjó-
 manna, til þess að firra þá öllum ótta um svik íslenskra
 stjórnarvalda í því. Hvorki stjórn né þing hafa nokkru
 sinni látið sér til hugar koma að víkja frá settu marki.

Hið eina, sem orðað ver í hópi alþingismanna, var að Ísland staðfesti með einhliða yfirlýsingu, að erlend veiðiskip mættu njóta sama réttar og fram að þessu til að fara inn fyrir friðunarlínuna í ofviðri eða af öðrum neyðarástæðum, án þess að búlka veiðarfærin, en þó með þeirri skerðingu frá því sem gilt hefur fram að þessu, að nú bæri þeim skylda til að tilkynna landhelgisgæzlunni það fyrirfram, jafnt um stað sem stundu, en slíks hefur ekki verið krafist fyrr.

Ennfremur var meirihluta vilji á Alþingi fyrir samþykkt svohljóðandi yfirlýsingar:

"Þar sem reglur um landhelgi hafa að frumkvæði Íslands verið til meðferðar hjá Sameinuðu þjóðunum undanfarið samhliða reglum um úthöf, telur Alþingi ekki æskilegt að taka ákvarðanir varðandi útfærzlu friðunarlínunnar, fyrr en lokið er allsherjarþinginu á þessu ári og tími hefur unnizt til að athuga það, sem þar kann að koma fram. Alþingi tekur því fyrir næsta mál á dagskrá."

Ég bið menn að athuga, að yfirlýsingin átti aðeins að gilda árið sem nú er að líða. Allt ver þetta gert með íslenzka hagsmuni fyrir augum, því enginn sem nægjanlegan kunnugleik hafði á málinu, gat látið sétt til hugar koma að hefjast handa næsta mánuðina. Það gat aðeins skaðað Íslendinga, en nú er ekki vonlaust um stærri tíðindi fyrir árslok í þessu máli. Um það fjölyrði ég ekki, enda engin víska fyrir hendi.

Af öllu þessu er augljóst, að aldrei hefir verið nokkur ástæða til tortryggni í garð stjórnarinnar út af stefnu hennar eða aðgerðum í þessu máli.

Úr ræðu á Sjómannadaginn 3. júní 1956.
(Mbl. 5. júní 1956).